

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ได้ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู อาจารย์ จำนวน 106 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากตัวแทนครูของโรงเรียนใน อำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 53 แห่ง ๆ ละ 2 คน ได้แก่ ครูที่ปรึกษา 1 คน และครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครอง 1 คน เพื่อนำข้อมูลมา วิเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัญหาทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอ พรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

การเสนอผลงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์คำตอบของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกรวิเคราะห์จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ลักษณะของ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ สภาพปัญหามากที่สุด สภาพปัญหามาก สภาพปัญหาปานกลาง สภาพปัญหา น้อย และสภาพปัญหาน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ และวุฒิการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทางจริยธรรมของ นักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ และตอนที่ 3 แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาจริยธรรมของนักเรียน การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ประกอบด้วยผลการวิจัยแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 106 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากตัวแทนครูของโรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 53 แห่งๆ ละ 2 คน ได้แก่ ครูที่ปรึกษา 1 คน และครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครอง 1 คน ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และวุฒิการศึกษา ปรากฏดังตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงข้อมูลของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	หน่วย : ร้อยละ
ชาย	39	36.80
หญิง	67	67.63
รวม	n = 106	100.00

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครองเป็นเพศชาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80 และเป็นเพศหญิงจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.63

ตาราง 2 แสดงข้อมูลของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง จำแนกตามอายุ

เพศ	จำนวน	หน่วย : ร้อยละ
31 – 40 ปี	9	8.49
41 – 50 ปี	64	60.38
51 – 60 ปี	33	31.13
รวม	n = 106	100.00

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.49 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 60.38 และอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 31.13

ตาราง 3 แสดงข้อมูลของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน	หน่วย : ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	3.78
ปริญญาตรี	89.62	95
สูงกว่าปริญญาตรี	7	6.60
รวม	n = 106	100.00

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.78 วุฒิกศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 89.62 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Pibulsongkram Rajabhat University

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ที่	รายการ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
	การมีวินัย มีความรับผิดชอบ ฯ			
1	การมาโรงเรียนทันเวลา	2.48	1.05	น้อย
2	การร่วมปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงอย่างสม่ำเสมอ	2.49	1.10	น้อย
3	การแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน	2.74	0.91	ปานกลาง
4	การมีสัมมาคารวะและสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่	2.49	0.82	น้อย
5	การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร	2.57	0.73	ปานกลาง
	ความซื่อสัตย์สุจริต			
6	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบและไม่ลอกการบ้าน	2.63	0.72	ปานกลาง
7	ไม่ลักขโมยทรัพย์สินของเพื่อนและผู้อื่น	2.56	1.04	ปานกลาง
8	ไม่พูดโกหกและกล้ายอมรับความจริง	2.71	0.93	ปานกลาง
9	รักษาคำพูดและปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้กับบุคคลอื่น	2.72	0.83	ปานกลาง
10	ไม่เอาความคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นความคิดเห็นตนเอง	2.53	0.87	ปานกลาง
	ความกตัญญูกตเวที			
11	แสดงออกถึงความรักและเคารพพ่อแม่ผู้ปกครอง	2.65	1.06	ปานกลาง
12	แสดงออกถึงความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์	2.61	0.44	ปานกลาง
13	การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจารย์	3.41	0.93	ปานกลาง
14	แสดงออกการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ชุมชนและครอบครัว	2.66	0.92	ปานกลาง
15	การรู้จักตอบแทนบุญคุณหรือการแสดงออกถึงน้ำใจต่อผู้ที่มีพระคุณ	2.46	0.89	น้อย
	ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ			
16	รู้จักการให้เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น	2.59	0.90	ปานกลาง
17	แสดงออกถึงการมีน้ำใจและขอความช่วยเหลือผู้อื่น	2.51	0.79	ปานกลาง
18	รู้จักแบ่งปันทรัพย์สินและสิ่งของให้แก่ผู้อื่น	2.58	0.83	ปานกลาง
19	แสดงออกถึงความเสียสละต่อผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า	2.56	0.83	ปานกลาง
20	ไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนผู้อื่น	2.58	0.78	ปานกลาง
	เฉลี่ยรวม	2.63	0.87	ปานกลาง

จากตาราง 4 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็น ดังนี้

ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ได้แก่ การแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน และการมีมารยาทในการรับประทานอาหาร ($\bar{x} = 2.57$)

ความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ปฏิบัติตามระเบียบการสอบและไม่ลอกการบ้าน ($\bar{x} = 2.63$) ไม่ลักขโมยทรัพย์สินของเพื่อนและผู้อื่น ($\bar{x} = 2.56$) ไม่พูดโกหกและกล้ายอมรับความจริง ($\bar{x} = 2.71$) รักษาคำพูดและปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้กับบุคคลอื่น ($\bar{x} = 2.72$) และไม่เอาความคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นความคิดเห็นตนเอง ($\bar{x} = 2.53$)

ความกตัญญูกตเวที ได้แก่ แสดงออกถึงความรักและเคารพพ่อแม่ผู้ปกครอง ($\bar{x} = 2.65$) แสดงออกถึงความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์ ($\bar{x} = 2.61$) การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ ($\bar{x} = 3.41$) และแสดงออกการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ชุมชนและครอบครัว ($\bar{x} = 2.66$)

ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ได้แก่ รู้จักการให้เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น ($\bar{x} = 2.59$) แสดงออกถึงการมีน้ำใจและช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{x} = 2.51$) รู้จักแบ่งปันทรัพย์สินและสิ่งของให้แก่ผู้อื่น ($\bar{x} = 2.58$) แสดงออกถึงความเสียสละต่อผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า ($\bar{x} = 2.56$) และไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนผู้อื่น ($\bar{x} = 2.58$)

ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ได้แก่ การมาโรงเรียนทันเวลา ($\bar{x} = 2.48$) การร่วมปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 2.49$) และการมีสัมมาคารวะและสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ($\bar{x} = 2.49$)

ความกตัญญูกตเวที ได้แก่ การรู้จักตอบแทนบุญคุณหรือการแสดงออกถึงน้ำใจต่อผู้ที่มีพระคุณ ($\bar{x} = 2.46$)

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทางจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3
ในด้านค่านิยมที่พึงประสงค์

ที่	รายการ	($\bar{x}$)	(S.D.)	ระดับ
	ความประหยัด			
21	รู้จักใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด	2.66	0.79	ปานกลาง
22	ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า	2.76	0.72	ปานกลาง
23	เข้าร่วมกิจกรรมประหยัดของโรงเรียน	2.55	0.86	ปานกลาง
24	รู้จักใช้น้ำ ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคของโรงเรียนและที่บ้านอย่าง ประหยัดและรู้คุณค่า	2.64	0.79	ปานกลาง
25	รู้จักการออมเงินและใช้เงินอย่างประหยัด	2.70	0.86	ปานกลาง
	ภูมิใจในความเป็นไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย			
26	แสดงออกถึงความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์	2.52	1.05	ปานกลาง
27	ชอบเรียนรู้และสนใจในภูมิปัญญาไทยของท้องถิ่นของตน	2.61	0.89	ปานกลาง
28	เรียนรู้และสนใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นของตน	2.57	0.81	ปานกลาง
29	สามารถเผยแพร่ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	2.63	0.85	ปานกลาง
30	แสดงออกถึงความรักและความหวงแหนในศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย	2.57	0.79	ปานกลาง
	เฉลี่ยรวม	2.62	0.84	ปานกลาง

จากตาราง 5 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็น ดังนี้

ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ความประหยัด ได้แก่ รู้จักใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด ($\bar{x}$ = 2.66) ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า ($\bar{x}$ = 2.76) เข้าร่วมกิจกรรมประหยัดของโรงเรียน ($\bar{x}$ = 2.55) รู้จักใช้น้ำ ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคของโรงเรียนและที่บ้านอย่างประหยัดและรู้คุณค่า ($\bar{x}$ = 2.64) และรู้จักการออมเงินและใช้เงินอย่างประหยัด ($\bar{x}$ = 2.70)

ภูมิใจในความเป็นไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ได้แก่ แสดงออกถึงความรักชาติ ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ($\bar{x} = 2.52$) ชอบเรียนรู้และสนใจในภูมิปัญญาไทยของท้องถิ่นของตน ($\bar{x} = 2.61$) เรียนรู้และสนใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นของตน ($\bar{x} = 2.57$) สามารถเผยแพร่ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ ($\bar{x} = 2.63$) และแสดงออกถึงความรักและความห่วงใยในศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย ($\bar{x} = 2.57$)

ตอนที่ 3 ผลการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาทางจริยธรรมของนักเรียน จากผู้ตอบแบบสอบถามสรุปได้ ดังนี้

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

การมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ได้แก่

1. ปลุกฝังให้นักเรียนมีวินัยในเรื่องการแต่งกายให้เหมาะสมและถูกต้อง
2. ปัญหาการแต่งกายไม่สุภาพและไม่ถูกต้อง ส่วนใหญ่เกิดจากสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว จึงควรให้การสนับสนุนในการจัดหาเครื่องแต่งกายของนักเรียนให้เพียงพอ
3. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักปล่อยให้เป็นที่ของครูในการอบรมสั่งสอนและปลุกฝังระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ
4. ครูทุกคนควรร่วมกันในการปลุกฝังจิตสำนึกนักเรียนให้มีวินัย และความรับผิดชอบ
5. จัดกิจกรรมการฝึกระเบียบวินัยเพื่อสร้างวินัยให้กับนักเรียน
6. ปัญหาด้านการไม่ตรงต่อเวลา มักเกิดจากการที่นักเรียนต้องช่วยผู้ปกครองในการทำงานบ้านก่อนจึงจะมาโรงเรียนได้ ทำให้บางครั้งต้องมาโรงเรียนสาย จึงควรแนะนำให้นักเรียนรู้จักการวางแผนและการจัดเวลาให้ถูกต้องเหมาะสม
7. ครูทุกคนต้องร่วมมือกันในการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด
8. ผู้ปกครองเลี้ยงลูกแบบตามใจ ทำให้นักเรียนไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เอาแต่ใจตัวเอง ดังนั้น ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการสั่งสอนและอบรมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของสังคมส่วนรวมด้วย

ความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่

1. ส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำสมุดบันทึกความดี เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกระทำความดี
2. จัดให้มีกิจกรรมยกย่องชมเชยการทำความดีของนักเรียน เพื่อให้เป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้นักเรียนคนอื่นได้ทำความดี

3. อบรมให้นักเรียนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่โลภ ไม่อยากได้สิ่งของของผู้อื่น

4. ครูควรปลูกฝังและสั่งสอนให้นักเรียนเห็นประโยชน์และโทษของการไม่ซื่อสัตย์ โดยการนำเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงความสำคัญคุณ徳ที่ได้แก่

1. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ เพื่อให้นักเรียนสำนึกในพระคุณพ่อแม่
2. ควรปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักกตัญญูคุณ徳ที โดยการดูแลพการืออย่างสม่ำเสมอ
3. ผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างในการแสดงออกเรื่องความกตัญญูคุณ徳ที เพื่อให้นักเรียนถือเป็นแนวปฏิบัติ

นักเรียนถือเป็นแนวปฏิบัติ

4. ครูควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างกับนักเรียนในการแสดงความกตัญญูคุณ徳ที และการตอบแทนต่อผู้ที่มีพระคุณ

5. จัดให้มีการอบรมธรรมะเพื่อส่งเสริมการรู้จักกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ได้แก่

1. จัดหนังสือนิทาน และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ไว้ให้นักเรียนอ่านให้มาก ๆ

2. ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ที่รู้จักการให้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

3. ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ และสติปัญญาไม่จำเป็นต้องเสียสละด้วยกำลังทรัพย์เพียงอย่างเดียว

4. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ดูแลน้อง หรือโครงการสัตว์เลี้ยงแสนรักเพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกของนักเรียน

ความประหยัด ได้แก่

1. สนับสนุนให้นักเรียนได้จัดทำบัญชีออมทรัพย์ และจัดกิจกรรมการออมทรัพย์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการประหยัด เห็นคุณค่าของการประหยัดและการออมทรัพย์ และมีความภูมิใจในผลที่ได้จากการออมทรัพย์

2. ให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบวิถีไทย

3. จัดทำป้ายคำขวัญเกี่ยวกับการออมทรัพย์เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการออมทรัพย์

4. ปลูกฝังให้นักเรียนไม่ฟุ้งเฟ้อ และรู้จักใช้ของให้เหมาะสมกับความจำเป็น ความถูกต้องและสมวัย เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งไม่เหมาะสมกับนักเรียน

ภูมิใจในความเป็นไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ได้แก่

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนรักการอ่านภาษาไทย และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
2. ปลุกฝังให้นักเรียนพูดภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
3. สนับสนุนให้นักเรียนนิยมใช้ของไทยและสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นของตนเอง
4. ส่งเสริมให้นักเรียนได้แต่งกายด้วยผ้าไทย
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนสนใจและรักในดนตรีไทย และนาฏศิลป์ไทย
6. ครูต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างกับนักเรียนด้วย
7. ผู้ปกครองต้องดำเนินชีวิตประจำวันให้เป็นแบบอย่างกับลูก โดยยังดำรงอยู่ในวิถีชีวิตแบบไทย

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาทางจริยธรรมของนักเรียน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาระดับปานกลาง ไม่มีปัญหาด้านใดเลยที่มีปัญหาระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลปัญหาทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีปัญหาระดับปานกลาง และข้อมูลการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาจากขั้นตอนที่ 1 รวมทั้งนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 และได้จัดกลุ่มเพื่ออภิปรายเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน โดยผู้ร่วมอภิปรายเป็นครูที่ตอบแบบสอบถามที่มีวิทยุและคุณวุฒิสูง โดยอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ในหัวข้อมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 โดยกลุ่มที่ 1 อภิปรายด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนกลุ่มที่ 2 อภิปรายด้านค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยอภิปรายหัวข้อที่มีปัญหาระดับปานกลางเท่านั้น เนื่องจากผลการตอบแบบสอบถามไม่มีปัญหาหัวข้อใดเลยที่มีปัญหาระดับมาก จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่ม แล้วนำมาสรุปเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนในอำเภอพรหมพิราม ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

1. การมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา ที่ตนนับถือ การแต่งกายเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน

1.1 ปลูกฝังให้เด็กแต่งกายเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน โดยยกย่องนักเรียนที่แต่งตัวเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน อาจมีการจัดการประกวดในแต่ละห้องและแต่ละชั้น

1.2 หากมีปัญหาเรื่องเด็กขาดแคลนทุนทรัพย์ ทางโรงเรียนอาจให้การสนับสนุนโดยจัดกิจกรรมที่ช่วยน้อง ขอรับบริจาคจากนักเรียนชั้นโตที่ต้องเปลี่ยนชุดให้มีขนาดใหญ่ขึ้น แล้วนำมาบริจาคน้องๆ ที่ขาดแคลนหรือหาการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

1.3 จัดนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย และให้รับผิดชอบช่วยกันดูแลเรื่องการแต่งกายของเพื่อนในกลุ่ม และอาจมีคะแนนกลุ่มช่วยเสริมความสนใจ

1.4 ส่งเสริมให้มีการกระทำที่เป็นแบบอย่างจากรุ่นพี่ของโรงเรียน และครูก็ควรแต่งกายเรียบร้อยเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย

1.5 การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร

1.6 มีการสอนมารยาทโดยยกตัวอย่างเป็นละครหรือสารคดีเกี่ยวกับมารยาท เพื่อให้เด็กคุ้นเคยและมองเห็นภาพสถานการณ์ที่แสดงถึงมารยาทในการรับประทานอาหาร

1.7 ฝึกมารยาทการรับประทานอาหารตั้งแต่อนุบาลโดยสอนอย่างสม่ำเสมอ และให้รุ่นน้องดูรุ่นพี่เป็นตัวอย่าง อาจมีการจัดกิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกันระหว่างนักเรียนทุกชั้นเรียน

2. ความซื่อสัตย์สุจริต

2.1 ปฏิบัติตามระเบียบการสอนและไม่ลอกการบ้าน

2.1.1 ในการสอบอาจจัดข้อสอบแบบสลับข้อและคำตอบ หากมีการลอกกันก็จะเห็นได้ชัด แล้วสอนนักเรียนให้เห็นถึงความซื่อสัตย์และให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ครูอาจตั้งโจทย์หลายๆ ชุด เป็นการฝึกและสอนให้เด็กมีความซื่อสัตย์และไม่ลอกการบ้านกัน

2.1.2 ถ้าเด็กทำการบ้านไม่ได้หรือไม่เข้าใจ ให้จัดกลุ่มเพื่อน ๆ สอนกันเองก่อน และฝึกให้คิดด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องลอกการบ้านกัน หากยังไม่เข้าใจให้ครูสอนเป็นรายบุคคล

2.2 ไม่ลักขโมยทรัพย์สินของเพื่อนและผู้อื่น

2.2.1 แสดงให้เห็นถึงโทษของการลักขโมยและผิดศีล ยกตัวอย่างจากข่าวหรือทำเป็นนิทานหรือละครสอนใจให้เด็กเข้าใจถึงความสำคัญ

2.2.2 มีการยกย่องชมเชยเมื่อมีการทำความดี เช่น เก็บของได้ก็ส่งคืนเจ้าของ

2.2.3 ส่งเสริมให้มีสมุดสะสมความดี เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนชอบที่จะ
กระทำความดี

2.2.4 อบรมให้นักเรียนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่โลภ ไม่อยากได้
ของผู้อื่น

2.3 ไม่พูดโกหกและกล้ายอมรับความจริง

2.3.1 ครูและผู้ปกครองต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก เพื่อให้เด็ก
กล้าพูดความจริงและยอมรับความจริง โดยไม่ต้องกลัวความผิดจนต้องพูดโกหก

2.3.2 สอนเรื่องโทษของการโกหก โดยยกตัวอย่างจากสังคมหรือข่าวให้
เห็นจริงหรืออาจทำละครหรือนิทานสอนเด็กก็ได้

2.3.3 ยกย่องคนที่พูดความจริงและยอมรับความจริงเพื่อให้เด็กเห็น
ตัวอย่างที่ดี

2.3.4 ครูและผู้ปกครองต้องปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กด้วย

2.4 รักษาคำพูดและปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้กับบุคคลอื่น

2.4.1 ครูควรมีคำชมเชยเมื่อเด็กทำตามคำสัญญาได้เพื่อให้เด็กมีกำลังใจ
ในการรักษาคำพูด อีกทั้งผู้ปกครองและครูต้องรักษาสัญญาที่ให้กับเด็กเพื่อให้เด็กทำตาม
แบบอย่างด้วย

2.4.2 ยกตัวอย่างจากบุคคลสำคัญที่รักษาคำพูดและมีข้อดีให้เด็กเห็นเป็น
ตัวอย่าง

2.4.3 ผู้ปกครองต้องมีการฝึก โดยมีสมุดจดข้อสัญญาต่างๆ ที่เด็กให้ไว้
กับผู้ปกครอง เมื่อเด็กทำได้ตามสัญญาก็ให้ชมเชยจนเป็นนิสัย

2.4.4 ให้เด็กในชั้นเรียนมีข้อปฏิบัติที่ถือว่าเป็นสัญญาส่วนรวมและให้
ปฏิบัติซึ่งกันและกันจนเป็นนิสัย เช่น เมื่อแบ่งงานให้เตรียมหาอุปกรณ์มาหรือมอบหมายงานให้
ก็รับผิดชอบรักษาคำพูดของตนเองและทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.5 ไม่เอาความคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นความคิดเห็นของตนเอง

2.5.1 จัดเวทีให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องกลัวครู แล้วค่อยๆ
สอนว่าสิ่งที่เด็กคิดถูกหรือผิด แต่ไม่ตำหนิเด็กจนเด็กไม่กล้าแสดงออก

2.5.2 แสดงข้อเสียของการลอกหรือเอาความคิดของคนอื่นมาเป็นของตน
โดยยกตัวอย่างให้เห็น เช่น หากลอกความคิดเห็นของคนอื่นมากก็จะไม่ทราบความจริงทั้งหมด
และไม่มีความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ ก็จะทำข้อสอบหรือสอบสัมภาษณ์งานต่างๆ ไม่ได้

3. ความกตัญญูกตเวทิต

3.1 แสดงออกถึงความรักและเคารพพ่อแม่ผู้ปกครอง

3.1.1 จัดกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ ให้เด็กสำนึกในพระคุณของพ่อแม่

3.1.2 ยกย่องเชิดชูลูกที่มีความกตัญญูกตเวทิตต่อพ่อแม่ เพื่อให้เด็กเห็น

เป็นตัวอย่าง

3.1.3 ครูและผู้ปกครองต้องปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่เด็ก เพื่อให้เด็กปฏิบัติตาม

ตาม

3.1.4 ปลุกฝังให้เด็กกตัญญูต่อพ่อแม่ โดยมีสมุดสะสมคะแนนความดีที่

กระทำต่อพ่อแม่

3.1.5 จัดอบรมธรรมะเพื่อส่งเสริมให้เด็กกตัญญูต่อพ่อแม่ เช่น

การบวชเณร หรือถือศีลกับ พ่อแม่ เป็นต้น

3.2 แสดงออกถึงความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์

3.2.1 ครูอาจารย์ควรให้ความรักและความไว้วางใจแก่เด็ก ไม่ควรดูต่ำ

ว่ากล่าวเด็กจนเกินไป เพื่อให้เด็กเคารพและเชื่อฟัง

3.2.2 ปลุกฝังให้เด็กเห็นถึงความปรารถนาดีของครูในการสั่งสอนเด็ก

เพื่อให้เด็กเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์ รวมทั้งผู้ปกครองควรช่วยอบรมเด็กในเรื่องนี้ด้วย

3.2.3 แสดงให้เห็นถึงข้อดีของการเชื่อฟังครูอาจารย์ อาจทำเป็นนิทาน

หรือละครเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น

3.3 การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจารย์

3.3.1 ยกตัวอย่างและยกย่องเชิดชูบุคคลที่เชื่อฟังพ่อแม่และครูอาจารย์

ให้เด็กเห็นอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งครูและผู้ปกครองควรปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กด้วย

3.3.2 จัดอบรมธรรมะหรือสอนแทรกในเรื่องการทำความดี โดยเชื่อฟัง

คำสั่งของพ่อแม่ครูอาจารย์อยู่เป็นประจำ

3.4 แสดงออกการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ชุมชน และครอบครัว

3.4.1 พ่อแม่และครูปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่เด็ก

3.4.2 จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาสังคมและชุมชน เช่น เก็บกวาด

สนามโรงเรียน, เก็บขยะในชุมชน

3.4.3 ยกย่องและเชิดชูคนดีในสังคม และสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติตามโดย

ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว

3.4.4 จัดกิจกรรมประกวดคนดีของชั้นเรียน โดยให้เพื่อนนักเรียนในชั้น

ครู และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพิจารณาการให้รางวัลด้วย

4. ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ

4.1 รู้จักการให้เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น

4.1.1 ครูและผู้ปกครองแสดงให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่างในการให้
อย่างสม่ำเสมอ

4.1.2 จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ต่อชุมชน เพื่อให้เด็กรู้จักให้
เพื่อส่วนรวม

4.1.3 จัดให้มีนิทานหรือละครที่แสดงถึงข้อดีของการให้

4.1.4 ยกย่องเชิดชูผู้ที่ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

4.2 แสดงออกถึงการมีน้ำใจและขอความช่วยเหลือผู้อื่น

4.2.1 ครูและผู้ปกครองปฏิบัติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่างสม่ำเสมอ

4.2.2 ปลูกฝังให้เด็กในชั้นเดียวกันมีการช่วยเหลือและมีน้ำใจต่อกัน

4.2.3 จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง หรือช่วยเหลือผู้ประสบภัย
เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี รวมถึงจัดกิจกรรมกีฬา เช่น กีฬาสี เพื่อฝึกให้เด็กมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

4.2.4 มีสมุดสะสมความดี เมื่อเด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยกย่อง
เชิดชูเด็กที่ช่วยเหลือผู้อื่น

4.3 รู้จักแบ่งปันทรัพย์สินและสิ่งของให้แก่ผู้อื่น

4.3.1 พ่อแม่และครูควรปฏิบัติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่างสม่ำเสมอ

4.3.2 จัดให้มีนิทานหรือละครที่แสดงถึงประโยชน์ของการแบ่งปันและ
การช่วยเหลือผู้อื่น

4.3.3 ปลูกฝังให้เด็กรู้จักแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้หรือของเล่น ให้แก่
เพื่อนๆ หรือน้องๆ ในโรงเรียน โดยจัดโครงการช่วยเหลือต่างๆ เพื่อรับบริจาคเงินและสิ่งของ
แก่ผู้เดือดร้อน เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักแบ่งปันจนเป็นนิสัย

4.3.4 จัดให้มีสมุดสะสมความดี เมื่อเด็กรู้จักแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่น และ
ยกย่องเชิดชูผู้ที่ชอบแบ่งปันแก่ผู้อื่นด้วย

4.4 แสดงออกถึงความเสียสละต่อผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า

4.4.1 พ่อแม่และครูควรปฏิบัติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่างสม่ำเสมอ

4.4.2 ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเสียสละให้แก่ผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า โดยยกตัวอย่าง
จากข่าวหรือเหตุการณ์จริงที่เห็นในสังคมเพื่อให้เด็กเข้าใจ และยกย่องเชิดชูผู้เสียสละให้เด็กเห็น
และชื่นชม

4.4.3 มีนิทานเกี่ยวกับการเสียสละให้เด็กอ่าน เช่น พระราชาหรือ
ในหลวงซึ่งเสียสละที่ดินส่วนพระองค์ เพื่อให้มีการผันน้ำเข้าในโครงการแก้มลิง เพื่อบรรเทา
ปัญหาน้ำท่วมให้แก่พสกนิกร เป็นต้น

4.5 ไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนผู้อื่น

4.5.1 พ่อแม่และครูควรปฏิบัติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่างสม่ำเสมอ

4.5.2 ปลุกฝัง อบรมและสั่งสอนให้เด็กเห็นว่าการเอาเปรียบและเบียดเบียนกันเป็นสิ่งไม่ดี จึงไม่ควรปฏิบัติ

4.5.3 ยกตัวอย่างผลกรรมของผู้ที่เอาเปรียบและเบียดเบียนผู้อื่นได้รับจากเหตุการณ์ปัจจุบันให้เด็กเห็น

กลุ่มที่ 2 ด้านค่านิยมที่พึงประสงค์

1. ความประหยัด

1.1 รู้จักใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด

1.2 ครูควรปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

1.3 ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของของใช้ในโรงเรียนและรู้จักประหยัด

1.4 มีการจัดบอร์ดแสดงค่าใช้จ่ายของโรงเรียนให้นักเรียนตระหนักและรณรงค์ให้นักเรียนประหยัด แล้วจัดบอร์ดเปรียบเทียบให้เห็น

1.5 มีการจัดแข่งขันว่าชั้นเรียนไหนมีการประหยัดทรัพย์สินของโรงเรียนได้มากที่สุด ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า

1.6 ครูควรปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

1.7 จัดกิจกรรมให้นักเรียนนำอุปกรณ์การเรียนที่เหลือใช้มาประดิษฐ์ให้มีคุณค่าขึ้น

1.8 ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าและรู้จักประหยัดอุปกรณ์การเรียนเข้าร่วมกิจกรรมประหยัดของโรงเรียน

1.9 ครูควรปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

1.10 จัดกิจกรรมรณรงค์ให้รู้ถึงประโยชน์ของการประหยัดอย่างต่อเนื่อง และมีรางวัลเป็นเครื่องจูงใจเมื่อนักเรียนสามารถทำกิจกรรมประหยัดอย่างสัมฤทธิ์ผล (อาจเป็นการประกวดชั้นเรียนประหยัด)

1.11 ให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1.12 ให้นักเรียนส่งคำขวัญเกี่ยวกับการประหยัดเข้าประกวดและจัดทำป้ายคำขวัญเพื่อติดตามห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน รู้จักใช้น้ำ ไฟฟ้า และสาธารณูปโภคของโรงเรียนและที่บ้านอย่างประหยัดและรู้คุณค่า

1.13 ครูและผู้ปกครองควรปลุกฝังการประหยัดและปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ

1.14 รณรงค์การประหยัดพลังงานอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดบอร์ดแสดงการใช้ไฟฟ้า, น้ำ และสาธารณูปโภค รวมถึงค่าใช้จ่ายก่อนและหลังการรณรงค์ประหยัดพลังงาน

1.15 จัดกิจกรรมแข่งขันลดการใช้พลังงานในชั้นเรียน และจัดบอร์ดแสดงตัวอย่างการประหยัดพลังงานและวิธีการต่างๆ เช่น ปิดไฟเมื่อไม่ใช้, ปิดน้ำเวลาแปรงฟัน ฯลฯ รู้จักการออมเงินและใช้เงินอย่างประหยัด

1.16 ส่งเสริมให้นักเรียนทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้ตระหนักและฝึกหัดการประหยัด

1.17 จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมเงิน เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการประหยัดและการออมทรัพย์ โดยจัดให้มีธนาคารและสหกรณ์ในโรงเรียนให้นักเรียนฝึกเก็บออมเงิน

1.18 จัดประกวดคำขวัญเกี่ยวกับการออมและติดป้ายคำขวัญต่างๆ ตามห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการออมเงิน

1.19 ปลูกฝังให้นักเรียนไม่ฟุ้งเฟ้อและใช้ของใช้ให้เหมาะสมกับความจำเป็นและสมวัย ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ภูมิใจในความเป็นไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทยแสดงออกถึงความรักชาติและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

2.1 ครูและผู้ปกครองต้องดำเนินชีวิตและแสดงออกเป็นตัวอย่างแก่เด็ก

2.2 จัดกิจกรรมที่แสดงถึงความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กซึมซับสู่จิตใจ

2.3 จัดบอร์ดแสดงความสำคัญและเรื่องราวในวันสำคัญต่างๆ ของทั้ง

3 สถาบัน

2.4 จัดประกวดภาพวาด, เรียงความ, คำขวัญเกี่ยวกับสถาบันทั้ง 3 เพื่อให้เด็กสนใจในเนื้อหาที่จะนำมาซึ่งสิ่งที่จะประกวด

2.5 จัดให้มีหนังสือและสื่อชนิดต่างๆ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันทั้ง 3 เพื่อให้นักเรียนรู้คุณค่าและมีจิตสำนึกรักและเคารพในสถาบันทั้ง 3 ชอบเรียนรู้และสนใจในภูมิปัญญาไทยของท้องถิ่นของตน

2.6 จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการฝึกสอนเด็กให้มีความรู้และความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดให้มีการประกวดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้หรือทำเป็นสินค้าชุมชนเพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของท้องถิ่นตนเอง

2.7 จัดทัศนศึกษาในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของตนเอง เช่น พิพิธภัณฑสถานต่างๆ เป็นต้น

2.8 จัดกิจกรรมในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดแทรกในวิชาต่างๆ ที่นักเรียนเรียนเพื่อให้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นตนเอง เรียนรู้และสนใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นของตน

- 2.9 ครูและผู้ปกครองต้องปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนด้วย
- 2.10 ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนรักในดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทย โดยจัดให้มีชมรมต่างๆ ให้เด็กเลือกเรียนรู้
- 2.11 ปลุกฝังให้นักเรียนมีการพูด อ่าน เขียน และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
- 2.12 จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางประเพณีต่างๆ ให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง สามารถเผยแพร่ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้
- 2.13 จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการฝึกสอนเด็กให้มีความรู้และความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เด็กสามารถเผยแพร่ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้
- 2.14 จัดให้มีการประกวดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ หรือทำเป็นสินค้าชุมชนเพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของท้องถิ่นตนเอง
- 2.15 จัดกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กสามารถอธิบายเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองได้ เช่น โครงการมีคฤเทศน์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงออกถึงความรักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย
- 2.16 ส่งเสริมและปลุกฝังให้นักเรียนนิยมใช้ของไทยและสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้ครูและนักเรียนแต่งกายด้วยผ้าไทย
- 2.17 จัดทัศนศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าและรักในความเป็นไทย
- 2.18 ครูและผู้ปกครองต้องดำเนินชีวิตประจำวันให้เป็นแบบอย่างกับนักเรียน โดยดำรงอยู่ในวิถีแบบไทย
- 2.19 จัดประกวดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย เช่น ประกวดทำกระทงในวันลอยกระทง, ประกวดทำพานในวันไหว้ครู, ประกวดรำไทยแบบต่างๆ, ประกวดการทอผ้า, ประกวดทำงานฝีมือต่างๆ เป็นต้น